

Тақырыбы: «Қозғыштық. Қозу үрдісі».

Дәріс жоспары:

- 1. Қозғыш тіндердің физиологиялық қасиеттері.**
- 2. Қозғыштықтың көрсеткіштері (қозу табалдырығы – реобаза, пайдалы уақыт, аккомодация, лабилдік).**
- 3. Қозғыштық, оның кезеңдері.**
- 4. Қозғыш тіндердегі электрлік құбылыстар.**

Қозғыштық – бұл тірі тіндердің тітіркендіргіштерге қозу үрдісімен жауап беруі.

Қозу – бұл физиологиялық, биофизикалық, биохимиялық және құрылымдық өзгерістермен сипатталатын тіндердегі күрделі үрдіс.

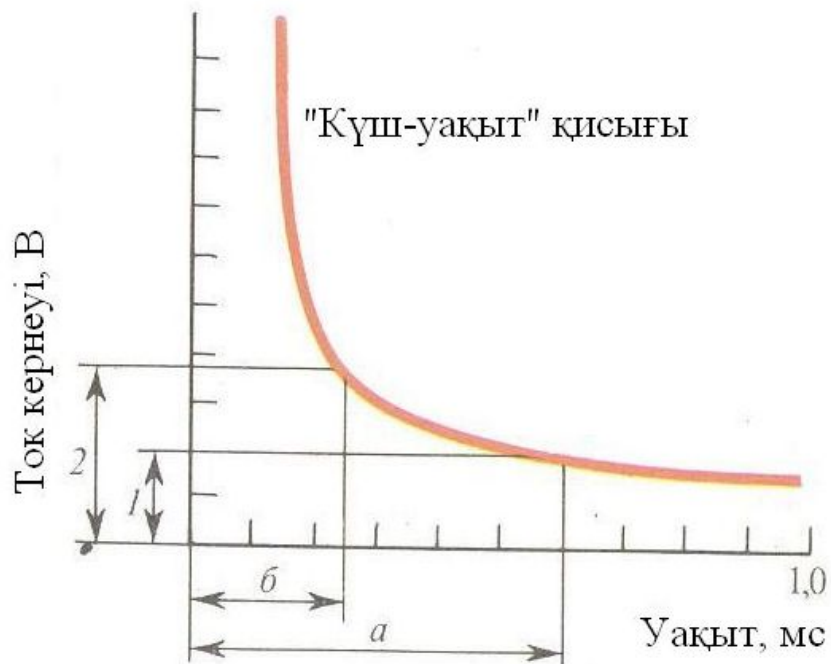
Қозғыш тіндердің қасиеттері мен көрсеткіштері

№	Қасиеттері	Көрсеткіштері
1	Қозғыштық – қозу қабілеті.	Тітіркендіру табалдырығы, реобазалық хронаксия, абсолюттік рефрактерлік кезеңнің ұзақтығы.
2	Өткізгіштік – ӘП, қозуды өткізу қабілеті.	ӘП өту жылдамдығы. Мысалы: жүйкеде 120 м/сек (шамамен 600 км/сағ).
3	Жиырылу – қозу кезінде кернеу мен күштің өсуі.	Күштің максималды көрсеткіші (кернеу) қозу кезіндегі.
4	Лабилдік (немесе ырғақтық белсенділік қабілеті).	Уақыт бірлігіндегі қозудың максималды шамасы. Мысалы: жүйкеге 1000 ӘП генерациясы тән.
5	Сөл бөлу қабілеті (секреторлық белсенділік), медиаторлар	Кванттық көлемнің шығуы, сөл көлемі.

Қозғыштықтың өлшемдері

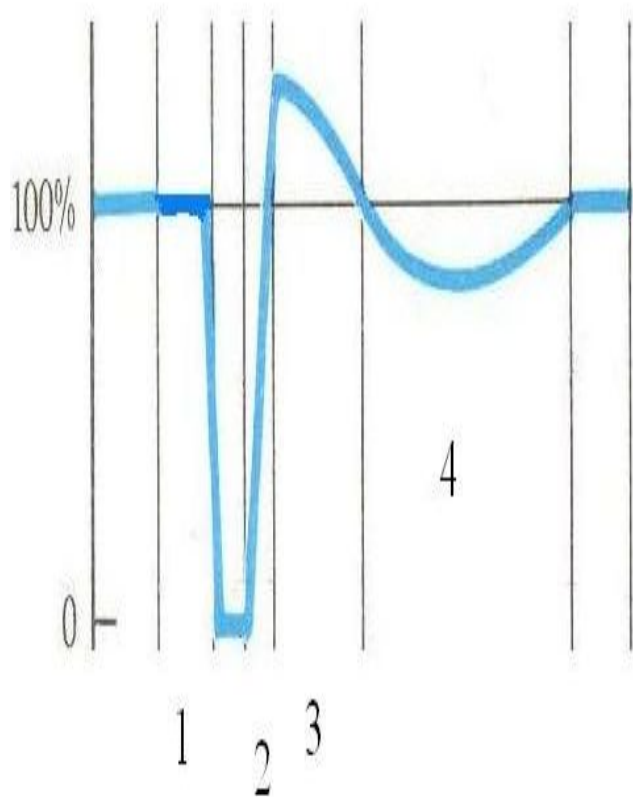
1. Қозу табалдырығы – қозу үрдісін (яғни минималды жауап реакциясын) тудыратын тітіркендіргіш күшінің ең аз мөлшерін айтады.
2. Реобаза – қозу тудыратын токтың минималды күші (Вольт).
3. Пайдалы уақыт – ең аз уақыт, яғни осы уақыт аралығындағы табалдырық күшінің тітіркендіргіш стимул әсерінің бір реобазасы.
4. Хронаксия – тінді қоздыратын екі реобазаға тең күш әсерінің ең қысқа уақыты.
5. Аккомодация – қозғыш тіннің ток күші үдеуіне бейімделуі.
6. Лабилдік – тітіркендіру жиілігіне сәйкес бір секунд ішінде пайда болатын қозудың ең жоғарғы (максималды) санын айтады.
  - жүйке тіні: - 500-1000 имп/сек;
    - абсолюттік рефрактерлік кезеңі – 1-2 мсек.
  - бұлшықет: - 250-330 имп/сек;
    - абсолюттік рефрактерлік кезеңі – 4-5 мсек
  - синапс: - 100-125 имп/сек;
    - абсолюттік рефрактерлік кезеңі – 8-10 мсек.

«Күш – уақыт» қисығы (Гоорвег, 1892 ж.; Вейс, 1901 ж.; Лапик, 1909 ж.)

- 1 – реобаза;**
- 2 – екі реобаза.**
- a – пайдалы уақыт;**
- b – хронаксия.**

Қозу кезіндегі қозғыштықтың өзгеру кезеңдері

1. Абсолюттік рефрактерлік кезең.

Бұл кезеңде тін ешқандай тітіркендіргішке жауап бермейді.

Бұл кезеңнің ұзақтығы:

- жүйке талшығында – 1-2 мсек;
- бұлшықетте – 4-5 мсек;
- мионевралды синапта – 8-10 мсек.

2. Салыстырмалы рефрактерлік кезең.

Бұл кезеңде табалдырық күшінен жоғары тітіркендіргішке жауап реакциясы туады.

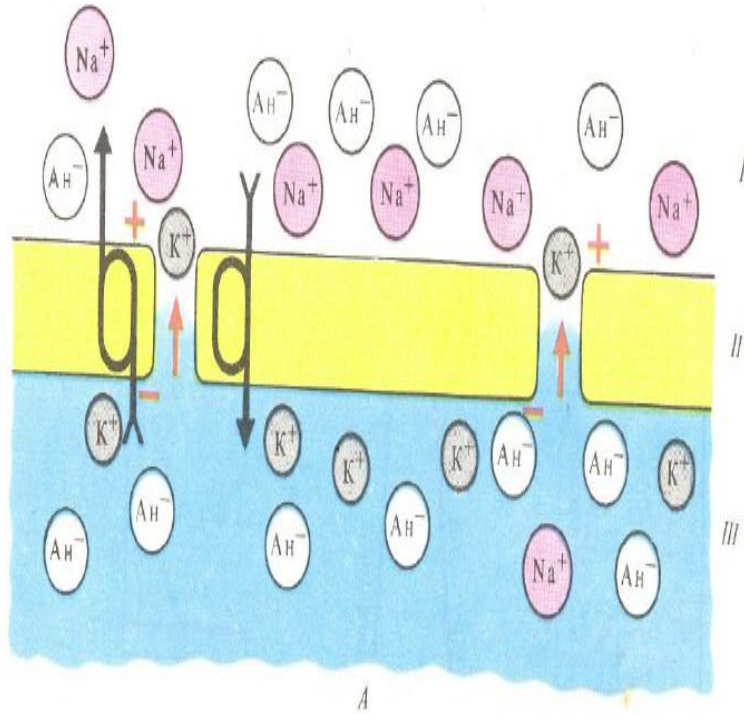
3. Супернормалды кезең.

Бұл кезеңде, тін, табалдырықтан төмен күшкеде жауап береді.

4. Субнормалды кезең.

Бұл кезеңде тіннің қозғыштық қосиеті күрт төмендейді де, табалдырық күшінен жоғары тітіркендіргішке жауап береді.

Мембраналық потенциал

Мембраналық потенциал – бұл жасуша мембрана беті мен оның протоплазмасы арасындағы потенциалдар айырмасы.

Мембрананың сыртқы беті «+» зарядталған;

Мембрананың ішкі беті «-» зарядталған.

Бұлшықет талшығының мембраналық потенциал мөлшері: – 60 - – 90 мВ.

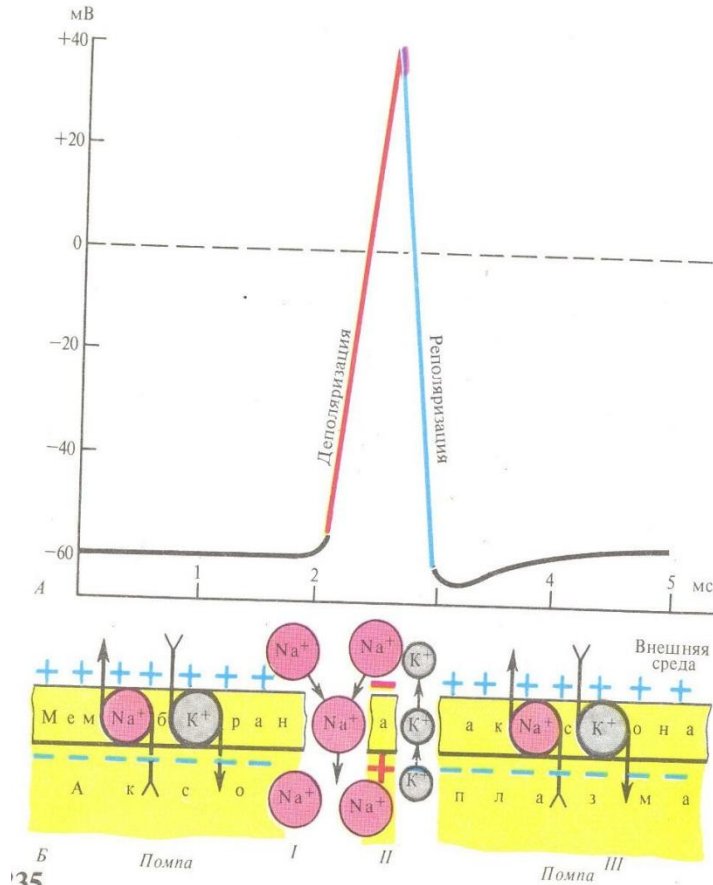
Мембраналық потенциал

Жасуша	ІШІ	Сырты
K	150 ммоль/л	4 – 5 ммоль/л
Na	14 ммоль/л	140 ммоль/л

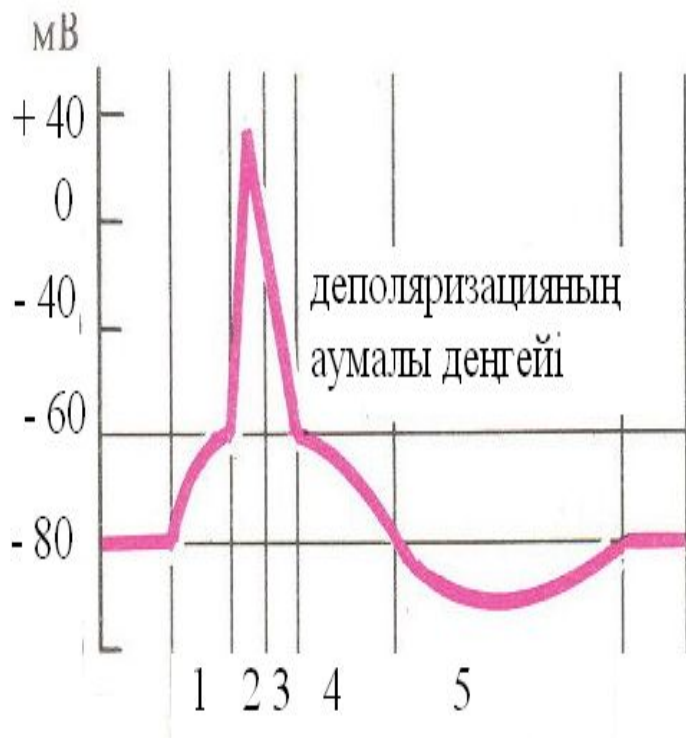

Әрекет потенциалы

Әрекет потенциалы – бұл қозу кезеңіндегі мембраналық потенциалдың тербелісі (мембрана зарядтары өзгереді).

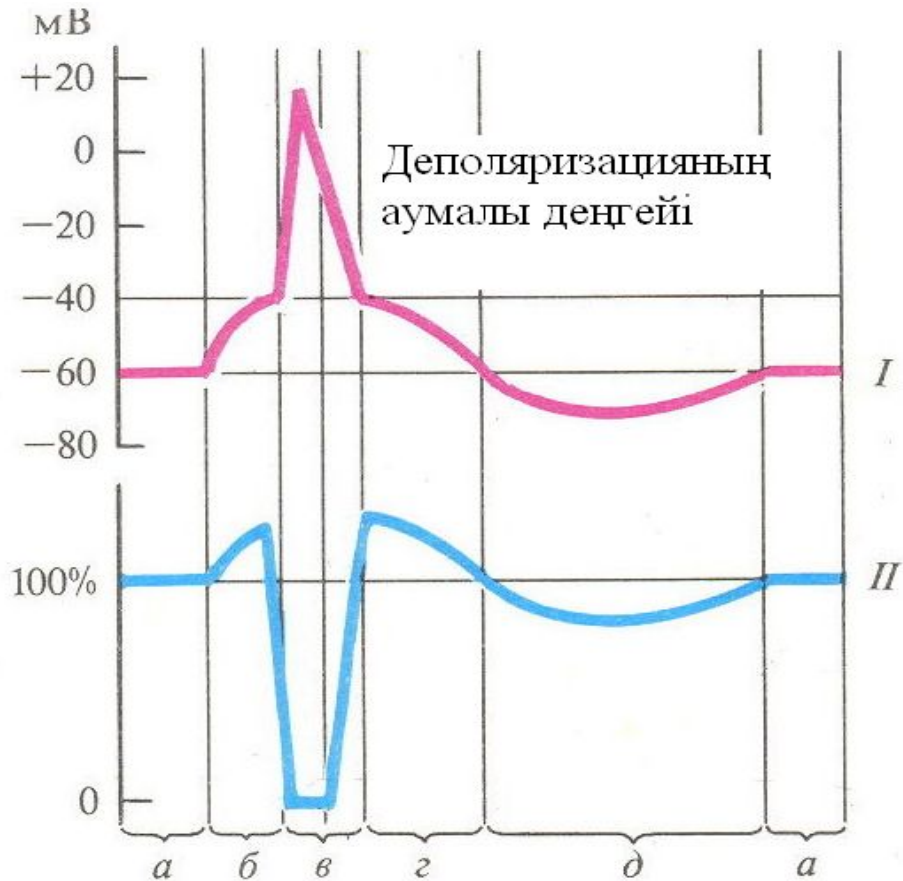

Әрекет потенциалы кезеңдері

1. Жергілікті жауап.
2. Деполяризация.
3. Реполяризация.
4. Теріс іздік потенциал.
5. Оң іздік потенциал.

Әрекет потенциалы мен тін қозғыштығы кезеңдерінің ара қатынасы

I - әрекет потенциалы.

II - тін қозғыштығы.